

Evenwicht

Auteur(s):

Keuzenkamp, H.A.

Verschenen in:

ESB, 84e jaargang, nr. 4221, pagina 677, 24 september 1999

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

Economisch evenwicht, zo definieerde Hayek het ooit, is een situatie waarin mensen hun plannen niet hoeven te herzien. In dit opzicht lijken de overheidsfinanciën momenteel in evenwicht. Er staat in de Miljoenennota vrijwel niets nieuws: de plannen die in het regeerakkoord werden aangekondigd worden netjes uitgewerkt. Het grootste nieuws is wat mij betreft dat de zorgsector de uitgavenkaders voorsnog nauwelijks overschrijft.

Evenwicht is saai. Eigenlijk zou evenwicht een zeer beknopte Miljoenennota kunnen opleveren, maar zo werkt dat niet in budgetgestuurde organisaties. Dus wederom is er driftig gewerkt aan een kloek boekwerk, waarin de economische situatie van Nederland grondig en meestal helder wordt besproken. Natuurlijk gaat minister Zalm in op de noodzaak het trendmatige begrotingsbeleid vol te houden, wordt de belastingherziening van 2001 genoemd (die een week eerder al uitgebreid toegelicht werd), en worden enkele specifieke beleidsthema's aangekaart. Ik heb het allemaal met beleefde belangstelling gelezen. Dat hebben ook verschillende economen gedaan, die in dit nummer van *ESB* hun kanttekeningen bij het beleid plaatsen.

Want 'evenwicht' kan ook schijn zijn, als mensen zich zelf voor de gek houden bij het maken van plannen. Er zijn verschillende redenen om aan te nemen dat daar sprake van is. [Flip de Kam en Paul van de Noord](#) wijzen, net als [Nico Klene](#), op het kabinetsvoornemen om het arbeidsaanbod te stimuleren. Het voornemen wordt geprezen, maar de plannen om het te realiseren lijken te kort te schieten. Belangrijke groepen in de samenleving zijn vervreemd van de arbeidsmarkt. Langdurig zieken, die wel de wao in stromen maar er nooit meer uit komen. Allochtone jongeren, die op hun vijftiende massaal de brui aan de school geven om er rond hun 21ste, als het volle minimumloon van kracht wordt, achter te komen dat er voor dropouts geen leuk werk is. Ouderen, die rond hun 55ste besluiten dat de vervroegde uittreding veel plezieriger is dan nog langer gebukt te gaan onder de arbeidsdruk. Wat hier vooral nodig is, is een krachtige aanbodprikkel die (gaan en blijven) werken aantrekkelijker maakt. Het kabinet geeft een magere aanzet met een arbeidskorting waardoor het verschil tussen werk en uitkering marginaal toeneemt en door goede voornemers te uiten over actief spijbelbeleid. Hier zou het beleid op een hoger plan gezet mogen worden: een groter urgentiegevoel bij de aanpak van de institutionele vormgeving van de ziekte- en arbeidongeschiktheidsverzekering. Een straffer sanctiebeleid voor dropouts en werkloze jongeren. Een aanzienlijke verhoging van de belastingkorting voor werknemers (met name van belang 'onderin' de arbeidsmarkt). Een algeheel verbod op collectieve regelingen voor vervroegde uittreding en eventueel een fiscale stimulans voor het in dienst houden van oudere werknemers. Evenwicht op het gebied van de participatie ontstaat pas, als de kabinetsplannen in deze richting worden herzien.

Ook voor de collectieve financiën is het evenwicht nog niet bereikt. En dan doel ik niet op begrotingsevenwicht: het is natuurlijk treurig dat dit in tijden van voortdurende hoogconjunctuur niet gerealiseerd wordt, maar een half procent tekort of overschot is als zodanig niet het belangrijkste om je druk over te maken. Een financieringstekort van nul is volstrekt willekeurig. Tekorten of overschotten zijn middel om een doel met zo weinig mogelijk belastingverstoring (door tariefschommelingen) te bereiken. 'Evenwicht' houdt hier in dat plannen rekening houden met toekomstige ontwikkelingen, zoals de vergrijzing. Verschillende auteurs in dit nummer benadrukken, dat de kabinetsplannen hier nog onvoldoende op in spelen. Een andere verstoring van evenwicht, zo laten [Van de Noord en De Kam](#) zien, is dat de belastinginkomsten systematisch overschat worden omdat het gebruik van de aftrekposten steeds groter blijkt dan verwacht. In de toekomst zal dit, ondanks de mooie belastingplannen van het duo Vermeend en Zalm, waarschijnlijk niet veel anders zijn. Met name de aftrekpost voor hypotheekrente blijft de planning verstoren. Zolang de ene vermogensvorm fiscaal anders behandeld wordt dan de andere zullen creatieve burgers zoeken naar arbitragemogelijkheden. Het wachten is dus op het bijna onvermijdelijke plan, om de eigen woning in de fiscale 'box' voor vermogen onder te brengen. Dat is een ingrijpende maar logische operatie, die beter vroeg dan laat aangekondigd kan worden zodat ook burgers er in hun plannen rekening mee kunnen houden. Zolang deze kwestie blijft spelen is er geen 'fiscaal evenwicht'.

Er is nog een bron van verstoring van het fiscale evenwicht. De belastingbasis, zo is de bedoeling, moet robuuster worden. Een verschuiving van directe naar indirecte belastingen draagt daar aan bij. Maar het is de vraag of indirecte belastingen op langere termijn die stevige basis bieden. De groei van internethandel is een bedreiging voor de inning van btw. Een gepast antwoord op deze ontwikkeling is er nog niet.

Evenwichtig zou Hayek het Nederlandse beleid al met al niet noemen. De troost is, dat het beleid wel de goede richting op wijst en de ruimte biedt om dat evenwicht binnen bereik te brengen. Paars 2 zal vooral braaf het regeerakkoord ten uitvoer brengen, een volgend kabinet kan dan een poging doen om het evenwicht in de economie alsnog dichterbij te brengen.

C.A. de Kam, P.J. van den Noord en R.C.P. van der Putten, [Een gelukkig land](#)

P.L.C. Hilbers, B.B. Bakker en J.K. Martijn, [Klimaatbeheersing in een monetaire unie](#)

N. Klene, [Forse meevallers, eenzijdig aangewend](#)

J.W. Oosterwijk, [Gezonde begroting in een vergrijzend land](#)
